

Birger Buhre – sportjournalisten

Av Michael Ljungberg

Michael Ljungberg

Sportjournalisten Birger Buhre var mytomspunnen redan under sin livstid. Även som simledare, förvisso, men för den breda allmänheten främst som journalist och krönikör i den verkliga tungviktsklassen. Kanske sport-journalistikens sista i sitt slag. Jämförbar med Torsten Tegnér, Riet Eklöw, Sven Hansson och andra legendarer, helt hängivna sina uppdrag och briljanta i sin retorik och sina analyser.

Men det är klart. Myntar man begrepp som "konsten att viska högst" – vilket Birger en gång gjorde om den för all del lite speciella gångsporten – är det kanske inte så konstigt, att han citerats och fort- farande citeras i vida kretsar.

Anekdoterna är otaliga. Till skillnad mot många andra är de flesta om, kring och av Birger Buhre sanna. Författaren av dessa rader har egna minnen. Detta efter att ha redigerat redaktör Buhres krönikor under några år på 1980-talet, då han, de sista åren före sin 70-årsdag, kanske stod på

toppen. Stilistiskt, förstås, men inte minst när det gällde anseendet som en av landets kunnigaste och mest spännande skribenter på sitt område.

En fullblodsegoist

Birger Buhre var på många sätt ett fenomen. Han var emellertid inte helt lätt att arbeta tillsammans med. Det ska inte förnekas. Som så många andra konstnärssjälar var Birger i många avseenden en fullblodsegoist. Kanske en förutsättning för att kunna sticka ut i en bransch där många är kallade men få utvalda.

Ett av de mest klassiska citaten fångar Birger på pricken. Det var under hans sista olympiska spel, de i Söul 1988. Birger ringde hem till nattredaktionen. Redigeraren som svarade hörde Birgers röst på en språkande telefonledning (detta var före mobilernas tid). Utan att presentera sig frågade Birger:

– Vad är klockan?

Redigeraren svarade "elva" och fick omedelbart en irriterad replik:

– Hos ER, ja. Men HÄR?

Arbetade hemma

Sportredaktionen på Kvällsposten bestod på den tiden av – förutom då Birger Buhre, Thure Isacson och Rune Smith – Leif Ström, Nils-Åke "Kajan" Sandell, Peter Kastensson, Björn "Nalle" Ljunggren (Nalle var enbart redigerare, "annars gjorde vi både och", betonar Rune), Ronnie Olofsson och Arne Reimer.

– Birger arbetade mest hemma. Men någon gång kom han upp på tidningen. Då var det stor uppståndelse. Det var när han skulle skriva reseräkningar. Han hade en samling papper i fickorna som han drog upp. Gamla kvitton och sådant. Allting gick igenom. Det var väl ingen som orkade kolla det, säger Rune, och tillägger:

– Annars minns jag faktiskt inte vårt första möte. Men det var säkert på Malmö stadion. Jag hade oavsett vilket en oerhörd respekt för honom. Naturligtvis.

Rune Smith för oss vidare längs Memory Lane:

– Birger ringde in alla krönikor. Som jag sa, när han kom ut till tidningen skulle han ha lite pengar. Man kan nog säga så här, att ekonomi inte var Birgers starka sida. Det var ganska säkert att det var tidningen som tjänade på honom. Han hade väl tappat hälften av kvittona.

När författaren mest i förbifarten frågar Rune om Birger redan då bodde på Tessins väg, kommer svaret sekundschnabbt och från ryggmargen.

– Ja. 19 B som i Bertil.

Tuffa takter

Så här långt är det ofrånkomligt att

dra upp känsliga minnen. Vid den här tiden, skiftet mellan 1960- och 1970-tal, var Birger Buhres position på Kvällsposten långt ifrån så självklar som man, kanske av slentrian, inbillar sig i dag.

– Thure Isacson styrde och ställde på ett närmast diktatoriskt sätt. Det är ingen hemlighet. Men han gillade mig. Även om han slog med ena handen och smekte med den andra. Det var tuffa takter, konstaterar Rune och påpekar:

– Thure hade ju också sin egen plattform med Sveriges hetaste fotbollskrönikor. Genom sitt enorma kontaktnät sopade han banan på alla fotbollsnyheter.

Förhållandet mellan Birger och Thure beskriver Rune som konstigt. Birger var formellt sportchef.

– Thure var faktiskt aldrig ute efter den posten. Han visste att Birger var så stor bland läsarna och hade respekt för Birgers penna. Thure insåg att det skulle bli en skandal om han, officiellt, petade Birger. Men i praktiken styrde Thure sporten med titeln redaktionssekreterare, fastslår Rune.

Men tidens vinöar förmår ändra det mesta. Birger fortsatte sitt idoga arbete och negligerade det faktum att hans texter stundtals och tillika rätt brutalt ströks kraftigt. Troligen insåg han att hans recept var det vinnande. I motsats till många andra inom sportjournalistiken – samt i hög grad motsägande den bild många har av Birger – satte han jobbet i första hand tio gånger av tio.

Alkohol

Birger drack naturligtvis – som de

flesta i branschen – gärna alkohol. Men i karriärens "andra halvlek" var förbrukningen synnerligen måttlig, ja, i sammanhanget närmast försumbar. Vilket många som tror sig ha känt honom blankt skulle förneka. Men hans enorma produktion av texter och kvaliteten på dessa är, tillsammans med Birgers gigantiska, ständigt uppdaterade allmän- bildning, otvetydiga bevis på måttligheten. Liksom vittnesmålen från dem som stod verkligt nära.

– Birgers alkoholintag var, under hans storhetstid på 1970- och 80-talen, synnerligen "normalt", som jag upplevde det. Han gick ofta omkring och "bläste" i ett vattenglas, ibland med lite whisky. Men han fick väl ändå utstå folks fördomar om det här med sprit och gamla sportjournalister, säger Rune.

Rune Smith sammanfattar sina känslor för legenden på Tessins väg 19 B i Malmö:

– Respekt, glädje över att läsa och redigera hans alster med denna enastående stilistik. Men också väldigt jobbig genom sin egocentricitet. Han krävde att någon lyssnade. Alltid. Helst i timmar. Birger ville spåna och han behövde bollplank.

Älskad och hatad

När den otvivelaktigt, men kontroversiella, sportjournalistiskt nydanande Thure Isacson, redan på väg att bli märkt av ett självförbrännande liv, försvann som chef på Kvällspostens sportredaktion i januari 1975, blev tribunen vidöppen. Birger Buhre blev den oomstridda KRÖNIKÖREN. Älskad och hatad. Aldrig okontroversiell.

Alltid intressant. Med andra ord exakt de kriterier som i dessa bloggarnas förlovade tidevarv är synonyma med lösenorden till de portar som leder till medial odödlighet.

Kryddat med citat som...

"Herald Tribune går helt på min linje!"

...gick Birger Buhres karriär om möjligt i en än vidare båge uppåt. Få insiders har väl glömt ordkrigen som utkämpades mot Expressens dåvarande sportchef Thomas Malmquist under Birgers omäktligt älskade hästadsveckor – då han residerade i familjens så högt uppskattade sommarvistelse – med tennisen som lockbete för 08-medierna.

När Åke Stolt kom från landsorten och började som krönikör 1989 på Sydsvenskan handlade en av de första texterna om MFF-ordföranden Hans Cavalli-Björkmans sätt att leda föreningen – och den var inte smickrande för Cavalli, som då närmast var en ikon i Malmö.

Nyfikenheten var stor om hur Birger, som aldrig väjde för en verbal knytnävsfäst i spalterna, skulle reagera. Den då svårt cancermärkte men alltså högaaktive Birger konstaterade bara iskallt:

– Stolt? Han sitter i karantän sex månader.

När "karantänen" väl var avtjänad skrev Birger en krönika samma dag som Åke Stolt framfört någon åsikt som alla förstod inte skulle falla Birger på läppen. När Birger lämnat texten frågade redigeraren om han bemött Stolt. Svaret kom som ett piskrapp:

– Bemöter? Jag knockar honom!

Värre med åren

Birger Buhre, detta journalistiska geni, begick annars ofattbart nog ett stort antal fel när det gällde stavningar eller rent ut sagt fel namn på personer eller byggnader etcetera i sina texter. Egentligen en journalistisk dödssynd. Men med Birgers självklara auktoritet rådde det naturligtvis inga tvivel om vem som hade rätt. Oavsett om det var med sanningen överensstämmande, nota bene.

– Det blev värre med åren. Även när det gällde siffror. Han tappade gärna, eller lade till, en nolla i till exempel en övergångssumma. Vilket i och för sig knappast är något ovanligt fenomen, berättar Rune Smith.

Inom sportjournalistiken har naturligtvis en hel del "arkiverats". Bland de dokumenterade citaten återfinns en hel del godbitar. Här är ett axplock:

Många godbitar

– Detta blir ishockeyns död!

- Riktat till Nic Åslund och andra stockholmsjournalister på Malmö stadions pressläktare efter Malmö FF:s seger över Austria Wien i Europacup-semifinalen 1979.

– Det är ju rena vansinnet att åka 24.000 mil för att spela fotboll.

- Efter matchen mellan Malmö FF och Trelleborgs FF i den så kallade Hallsvenskan, som spelades i Luleå.

– Bosse Strömstedt ringde. Expressen vill ha mig. Han sa att i mig har man ju för djävulen en Lindström, Lena-Katarina Svanberg och Steffo Törnkvist i EN OCH SAMMA PERSON!

- Efter OS i Söul 1988. Expressen var då Skandinavians största tidning, Strömstedt dess chefredaktör, Lindström och Svanberg hyllade stjärnreportrar/kolumnister och Törnkvist uppmärksammas sportkrönikör. Birger själv var 70 år...

– Gör det inte så djävla komplicerat. Använd halvspaltiga bilder.

- Till en redigerare, som hade ifrågasatt möjligheten att klämma in en tvåradig rubrik, en 340-raderskrönika plus fyra bilder och en stor krönikevinjett på en tabloidsida.

Nu har Göteborg fem allsvenska handbollslag.

- Avsett för gästande göteborgsjournalister, sedan IFK Göteborg vunnit SM-guld före Malmö FF efter ett mål som föregicks av en klar hands.

– Min krönika i dag har gått runt i riksdagen. Den har faxats upp till samtliga partier. Ändå kommer jag inte upp i Sverker Emanuelssons lön.

- På tal om sin lön. Emanuelsson var en helt "oskyldig" mellanchef på Kvällsposten.

– ALLT känns meningslöst!

- Djupt upprörd, sedan en redigerare tagit sig friheten att korta två mellan-rubriker.

– Spaltbredd? Nej, SABOTAGE!

- Fortsättning på föregående citat, sedan redigeraren förklarat att ändringarna gjordes av tekniska skäl.

– Jag har bestämt mig. Djurgården går till slutspel.

- En av Birgers bästa, uttalat med

tio omgångar kvar av fotbolls- allsvenskan på den tiden man hade slutspel.

– Patrick och jag kuggar varandra perfekt. Han följer mina intentioner in i minsta detalj.

• Hyllning till "hovredigeraren" Patrick Ekwall, numera på TV4.

– Sydsvenskan är framtiden. Jag har talat med Lena Wennberg, så det är helt klart. Ingen vet vad som händer med Kvällsposten om ett par år. När jag har lagt av...

• Ett av hundra Birger-samtal en vanlig tisdagskväll, Wennberg var verkställande direktör på Sydsvenskan.

– MIF håller! Jag är helt säker. Den där Pekka Lindvall är jäääkligt stabil.

• Sagt dagen före Malmös ishockeystolthet föll pladask hemma mot Osby. Och målvakten Pekka Lindmark gjort en plattmatch.

– Skriv med mindre radavstånd. Annars blir det för långt.

• Order till telefonmottagare på skriv- maskinernas tid.

Så ett par snabba:

Jag jagar inte i flock!

Det vore bättre om man införde kvalgränser för journalister till de olympiska pressläktarna.

Underbara repliker som citeras om och om igen. Bland ett oräkneligt antal andra. Men det är naturligtvis inte på grund av dessa som Birger Buhres minne skall leva länge, länge än.

Som Rune Smith så träffsäkert och

vackert skrev efter Birgers bortgång:

"Bara språkets mästare kan bli ordens vän. Birger var skildringens mästare och läsarens vän."

Klockrent, skulle man kunna säga och därmed på köpet vara lustig. Något som Birger för övrigt också kunde vara. Han hade – oftast – glimten i ögat och hade definitivt ingenting emot att odla myten om sig själv.

Birger föddes den 31 mars 1918. Vid 18 års ålder var han fullt upptagen med aktiviteter vid sidan om skolgången. Han skrev revyer, medverkade i skoltidningen och idrottade flitigt. Birger blev bland annat svensk seniormästare i vattenpolo som 16-åring.

Allt detta invercade dock menligt på skolbetygen och Birger fick slutföra studierna på Hermods. Något som, paradoxalt nog och som en bonus, även medförde att han fick mer tid att skriva. Han hade redan medverkat som så kallad radskrivare i Sydsvenskan och sökte nu jobb hos Gösta Nilsson, den dåvarande redaktionschefen.

"Du är väl gul..."

När Birger träffade Gösta Nilsson hade han bland annat med sig sin studentuppsats, ståtligt betitlad "Hjältekyrkan i Esaias Tegnér's diktning". Den fick han emellertid ingen nytta av i det här sammanhanget. Gösta Nilsson var stor anhängare av gulskrudade IFK Malmö och nöjde sig med att lakoniskt fråga den unge Buhre:

– Du är väl gul?

Efter ett lika korthugget, jakande, svar förde Gösta Nilsson Birger till sportchefen Sven Hansson, det vill säga den legendariska signaturen S H. Birger har själv skrivit om deras möte. Han citerade S H:

– Jaså, det är du som spelar vat-

tenpolo, jag hoppas du inte tycker om gymnastik också för det är det värsta jag vet. Men du ska få börja här om du lägger tre saker på minnet. För det första är det bara båtar som går av stapeln. Fotbollsmatcher spelas eller äger rum. För det andra, om du vill göra bra ifrån dig går du ut på toaletten, den ligger till höger i korridoren. Man gör inte ifrån sig på fotbollsplan. För det tredje uttalas ph som fi i alla ord. Utom aphony, sophög och P H Ling.

Det var även S H som gav Birger de första lärospånen i redigering med en sträng uppmaning:

– Även om MFF slår AIK med 12–0 så får du inte göra en rubrik större än fem spalter. Sju spaltarna och de feta stilarna ska reserveras för Messias återkomst till jorden.

Synonym med K*P

Så inleddes alltså den lysande journalistkarriär som gjort namnet Birger Buhre odödligt. Efter en kortare utflykt till Svenska Dagbladet i Stockholm flyttade han till Kvällsposten i Malmö, den tidning han kom att ge hela sin själ och sitt briljanta författarskap till. Sällan har någon journalist kommit att persnifiera en tidning som Birger till slut kom att göra för Kvällsposten.

Många var de som köpte tidningen för hans texters skull. Ännu fler sörjde djupt när Birger gick bort i cancer den 3 oktober 1989, halvtannat år efter sin 70-årsdag, då han firades storstatligt av mängder av besökare. Självklart med landshövdingen i spetsen. Uppvaktningen ägde för övrigt rum i lägenheten på Tessins väg, där så många

krönikor kommit till i det minst sagt väl inrökta arbetsrummet.

Det var så han fungerade. Som en ensamvarg med den teknik han själv beskrev som att "kasta lasso". Det vill säga att sitta på ett ställe och inhämta information från olika håll och källor i när och fjärran.

Att Birger ständigt gick sina egna vägar gjorde ändå inte att han inte märktes på redaktionen. Otaliga är de redigerare – inklusive övertecknad – som, oaktat sin egen arbetsbörda, i timplånga telefonsamtal fått krönikor upplästa och idéer testade.

Det blev också, av naturliga skäl, många och långa resor i tjänsten för Birgers del genom åren. De närmaste medarbetarna har naturligtvis mängder av minnen från dessa VM, OS, landskamper och mästerskap av alla slag.

Birger på nära håll

Journalisten Rune Smith, född 1945 och fortfarande i högsta grad aktiv som reporter och fotbollskrönikör/fotbollsexpert i Kvällsposten, är en av dem som upplevt Birger intensivt och på nära håll i massor av år. Rune bodde bland annat tillsammans med Birger under hela det traumatiska München-OS 1972.

Birger gick då, med modernt språkbruk, in i väggen efter attentatet mot den israeliska truppen, tvingades sjukskriva sig men var snabbt tillbaka i full sving.

Rune Smith blev fast anställd på Kvällsposten 1969 och har naturligtvis en uppsjö av Buhre-minnen.

– Jag började skriva för tidningen 1967. Det hette inte ens frilans på

den tiden, men jag fick kontakt med Thure Isacson, som verkligen var den starke mannen på Kvällspostens sportredaktion. Tanken var att jag skulle läsa i Lund. Men jag fick i uppdrag att skriva om fotboll i dåvarande division 3. På så vis var kontakten tagen, berättar Rune, som bland annat bevakat sju raka fotbolls-VM på plats.

Han fortsätter:

– 1 februari 1969 åkte jag ut till Krusegatan på vinst och förlust. Efter tre månader, 1 maj, var jag sommarvikarie. 1 december blev jag fast anställd. Det var ju en rätt stor grej att komma in bland de här "demonerna". Thure, framförallt, var den drivande chefen. Birger var mer som en ande. Thure var "alltid" utomlands. Han ringde från Tokyo och Rio och, ja, var du kan tänka dig.

***Bilden:** Birger Buhre som prisutdelare, här till MFF:s Lasse Larsson på Malmö Stadion.*